

SYLABUS

Název studijního předmětu:	Úvod do výzkumu v praxi sociální práce
Kredity:	5
Ukončený:	zkouška (písemná a ústní)
Forma výuky:	přednáška/cvičení
Další požadavky na studenta:	Předpokládá se samostatná práce studenta v min. rozsahu 16hod. při studiu textů a dokumentů (vložených v Moodle) k teorii a praxi sociálního výzkumu v sociálních a zdravotnických organizacích, které doplňují přednášky a cvičení, a zpracování seminární práce. Podkladem pro hodnocení studenta je písemný návrh (kvalitativního) výzkumného projektu a jeho ústní obhajoba. Studenti prezenční formy studia mají povinnou účast 80%.
Vyučující:	Prof. Walter Lorenz, Ph.D. a doc. Mgr. Monika Bosá, PhD.

Anotace:

Kurz začíná úvodem do teorie a epistemologie sociálního a organizačního výzkumu, kdy je pozornost věnována logice (resp. logikám) výzkumu založenému na principech a pravidlech věd o člověku a lidské společnosti. Po uvedení do podobností a rozdílů mezi kvalitativními a kvantitativními přístupy ke zkoumání sociální reality, je pozornost zaměřena na základní principy, pojmy a strategie kvalitativního výzkumu: povaze kvalitativního výzkumu, různým výzkumným designům a základním technikám sběru dat. V průběhu semestru studenti vypracují návrh vlastního výzkumu, při kterém se budou věnovat formulaci výzkumného problému a výzkumné otázky, strategii konstrukce vzorku, výběru techniky sběru dat a přípravě na sběr dat. Studenti jsou vedeni k reflexi etických dimenzí výzkumu a dále k reflexi důsledků přítomnosti a role výzkumníka v terénu: studenti jsou totiž často přímými účastníky jevů, které hodlají zkoumat, případně jsou dokonce v roli jejich manažerů.

Cíle kurzu:

- Uvést studenty do epistemologie sociálního výzkumu, do problematiky subjektivismu a perspektivismu ve vědách o člověku, a do problematiky produkce validního vědění o „otevřených systémech“, jakými jsou sociální skupiny, instituce a organizace
- Seznámit studenty s principy a základními přístupy kvalitativního výzkumu tak, aby dokázali sami ve svých organizacích nebo ve svých pracovních/přirozených prostředích navrhnout výzkumné téma a jemu adekvátní výzkumnou strategii

Obsah přednášek a seminářů:

VÝUKOVÝ BLOK 1 (6. 10. 2020 – 10. 10. 2020):

- Co je sociální (a organizační) výzkum, a k čemu je dobrý?
- Jaký je vztah mezi sociální prací a sociálním výzkumem?
- Základní epistemologické problémy a výzvy (sociálního) výzkumu
- Logika a postup kvalitativního výzkumu, hlavní přístupy kvalitativního výzkumu, formulace výzkumného problému, srovnání kvalitativního a kvantitativního výzkumu

VÝUKOVÝ BLOK 2 (4. 11. 2020 – 5. 11. 2020):

- Výzkumný design, formulace a reformulace výzkumné otázky
- Výběr prostředí a případů, vstup/přístup do zkoumaného prostředí, vyjednávání přístupu
- Výběr respondentů v kvalitativním výzkumu, problém validity a reliability

VÝUKOVÝ BLOK 3:

- Etické otázky v sociálním výzkumu
- Vztahy výzkumníka a lidí ve zkoumaném prostředí, chování výzkumníka v terénu a tzv. impression
- management, výzkumné role a jejich možné dopady na obsah a kvalitu dat
- Projekt kvalitativního výzkumu – základní logika a struktura plánování vlastního výzkumu

Výstupy semestru:

Student:

- Umí pojmenovat a vysvětlit základní epistemologické problémy a výzvy sociálního výzkumu
- Dokáže objasnit problematiku subjektivismu a objektivizmu v sociálním výzkumu
- Formuluje základní principy kvalitativního výzkumu
- Umí formulovat výzkumnou otázku v rámci zvoleného výzkumného problému
- Navrhne v základních obrysech design konkrétního kvalitativního výzkumu adekvátního zvolenému výzkumnému problému

Průběh výuky:

Vzhledem k aktuální epidemiologickou situaci bude výuka realizována online – v prostředí MS Teams. V kalendáři si vyhledáte meeting s relevantním názvem (kalendář kopíruje rozvrh) a připojíte se k setkání. V případě, že se schůzky nebudete moci zúčastnit, budou vám k dispozici záznamy prezentací. Pro každé ze schůzek je k dispozici i podpůrná literatura (v moodle).

Obsah setkání:

1: BLOK + část 2. BLOKU

Úterý 6. 10. 2020 (13:30 - 18:00)

- úvodní seznámení s obsahem předmětu a požadavky na jeho úspěšné ukončení
- výzkum jako specifická činnost (proč výzkum? co zkoumat? Jak zkoumat?)
- místo výzkumu v oblasti pomáhajících profesí

Středa 7. 10. 2020 (8:30 - 12:15)

- výzkum pro praxi, výzkum v praxi
- výzkumné strategie (vztah témata výzkumu, cíle výzkumu, pozice výzkumníka a výzkumné strategie a metody)
- nácvik formulace témata pro výzkum (sociální problém / sociální jev jako předmět výzkumu)

Sobota 10. 10. 2020 (8:30 – 12:15)

- epistemologická východiska
- smysl vědy a vědeckého poznání

toto setkání bude přednášeno v anglickém jazyce, k dispozici bude záznam a překlad prezentace, případně možnost částečného tlumočení na místě

podporné texty:

1. SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005 (1. kapitola – k dispozícii v moodle)
2. BAUM, D. a GOJOVÁ, A. *Výzkumné metody v sociální práci*. Ostrava: FSS Ostravská univerzita v Ostrave, 2014 (1. a 2. kapitola - k dispozícii v moodle)
3. PAYNE, M. *The Origins of Social Work. Continuity and Change*. PALGRAVE MACMILLAN, 2005 (9. kapitola - s. 216 – 226: k dispozícii v moodle)
4. EVERITT, A. Research and development in social work. In: Adams, R., Dominelli, L. a Payne, M. (eds.) *Social Work. Themes, issues and critical debates*. PALGRAVE MACMILLAN, 1998 (9. kapitola - s. 104 – 115: k dispozícii v moodle)

2. část 2. BLOKu

Středa 4. 11. 2020 (10:30 – 15:15)

- Výzkumný design (kvanta-kvali-kombinovaný), etapy výzkumu,
- Výzkumný problém a jeho zpracování – výzkumná otázka – volba metody – výběr prostředí – sběr dat – analýzy a interpretace

podporné texty:

1. SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005 (II. Časť „Ako začať“ – k dispozícii v moodle)
2. SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005 (III. Časť „Analýza vašich dát“ – k dispozícii v moodle)
3. HENDL, J. *Kvalitatívny výskum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. (2. kap. a 5. kap. - k dispozícii v moodle)

3. BLOK

Čtvrtek 12. 11. 2020 (13:30 – 18:00)

- Kvalitatívny výskum, pozice výskumníka, zodpovednosť výskumníka (angažovaný výskum, reflektujúci praxe výskumu)
- Etické aspekty výskumu

podporné texty:

1. HEATH, A. W. Jak psát projekt kvalitatívneho výskumu. *Časopis Biograf*. [online]. Praha: Časopis Biograf, 1997. [cit. 2014-03-22]. Dostupné z <<http://biograf.institut.cz/clanky/clanek.pp?clanek=10-1110>>. ISSN 1211-5770.
2. SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005 (IV. Časť „Ako si udržať kontakt“ – k dispozícii v moodle)

Průběh závěrečného hodnocení:

Student / ka vypracuje (podle pokynů zveřejněných na moodle) projekt výskumu, který písemně (e-mailem na adresu monika.bosa@gmail.com) odevzdá do 2. 1. 2021. Následně (po schválení projektu vyučující) v diskusi svůj projekt představí a zodpoví případné dotazy k projektu. Rozprava bude probíhat online v MS Teams v termínu dohodnutém po odevzdání práce, ne však později, než týden před ukončením zkouškového období za ZS 2020.

Pro potřeby přípravy projektu výskumu, jakož i pro potřeby přípravy na jeho představení je možné domluvit si konzultaci (průběžně během celého semestru). Konzultace jsou studentům k dispozici také v případě potřeby "dovysvětlení" prezentovaných poznatků a poznatků získaných samostudiem.

Literatura:

Povinná literatura:

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. a kol. *Kvalitatívny výskum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Biograf: časopis pro kvalitatívny výskum. ISSN 1211-5770.

Doporučená literatura:

BRYMAN, A. *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

DARLINGTON, Y., SCOTT, D. *Qualitative research in practice: Stories from the field*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press, 2002.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1993. 374 s. ISBN 80-718-4141-2.

DUDOVÁ, R. Kvalitatívny metodologie sociologického výskumu: konstruktivistická grounded theory a "rozumějící rozhovor". In Šubrt, J. (ed.). *Soudobá sociologie IV*. Praha: Karolinum, 2010. s. 364 - 383. ISBN 9788024617893.

GRÖNFORS, M. Od scientistní sociální vědy k zodpovědnému výskumu: Poučení z výskumu finských Romů. In *Biograf*, Praha: Časopis Biograf, 2000. vol. 23. ISSN 1211-5770.

GUILLEMIN, M., GILLAM, L. Etika, reflexivita a „eticky důležité okamžiky“ ve výskumu. In *Biograf*, Praha:

Časopis Biograf, 2004. s. 11-31. vol. 35. ISSN 1211-5770.

GUMMESSON, E. *Qualitative methods in management research*. Newbury Park: SAGE Publications, c2000.

HEATH, A. W. Jak psát projekt kvalitativního výzkumu. *Časopis Biograf*. [online]. Praha: Časopis Biograf, 1997. [cit. 2014-03-22]. Dostupné z <<http://biograf.institut.cz/clanky/clanek.pp?clanek=10-1110>>. ISSN 1211-5770.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

CHENAIL, R. J. Rozhovorová cvičení: Lekce z rodinné terapie. *Časopis Biograf*. [online]. Praha: Časopis Biograf, 2000. vol. 21. [cit. 2014-03-22]. Dostupné z <<http://biograf.institut.cz/clanky/clanek.pp?clanek=v2101>>. ISSN 1211-5770.

KAUFMANN, J. C. *Chápající rozhovor*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 151 s. Překlad Marie Černá. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-807-4190-339.

LINDBLOOM, J. „Preklopenie asymetrie po získaní údajov: Pomáha informovaný súhlas alebo škodí?“ In *Biograf*, 2004. s. 85-95. vol. 35. ISSN 1211-5770.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

MORGAN, D. L. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Brno: Psychologický ústav Akademie věd, 2001. 99 s. ISBN 80-858-3477-4.

PUNCH, K. Úspěšný návrh výzkumu. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 230 s. ISBN 978-80-7367-468-7.

RIESSMAN, C. K., ed. *Qualitative studies in social work research*. Thousand Oaks: Sage Publications, 1994.

SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005. 327 s. Překl. Martin Štulrajter. ISBN 80-551-0904-4.

STRAUSS, A. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. Překl. S. Ježek. ISBN 80-858-3460-X.

THYER, B.(ed.). *The handbook of social work research methods*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2009. p. 345-364.

YIN, Robert K. *Case study research: design and methods*. 4th ed. Los Angeles: Sage, c2009. Applied social research methods series, vol. 5. ISBN 978-1-4129-6099-1.